

Utbildningsinspektion i Bjurbäcksskolan 13–16 år

Grundskola årskurserna 7–9

Obligatorisk särskola årskurserna 1–10

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bjurbäcksskolan 13–16 år den 11–13 september 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Bjurbäcksskolan 13–16 år, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bjurbäcksskolan 13–16 år intervjuades områdeschef tillika rektor, ett urval av personal, elever och föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i grundskolan och i den obligatoriska särskolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Bjurbäcksskolan 13–16	Antal elever
Grundskola	397
Obligatorisk särskola	13

Utbildningen vid Bjurbäcksskolan 13–16 år omfattar grundskola årskurserna 7–9 samt obligatorisk särskola årskurserna 1–10. I skolan finns också fritidsgård. Den obligatoriska särskolan är till viss del lokalintegrerad i skolan. Det finns två grupper med elever mottagna i grundsärskola och en grupp elever i träningsskola.

Skolans personal och elever är organiserade i arbetslag. I grundskolan bildar varje årskurs ett arbetslag utom årskurs 9 som delats i två. Den obligatoriska särskolan, speciallärare i grundskolan samt personalen i fritidsgården bildar egna arbetslag.

För skolans ledning finns en områdeschef, en rektor samt en samordnare för den obligatoriska särskolan. Vid inspektionstillfället var områdeschefen tillförordnad rektor då tjänsten som skolans rektor var vakant.

Bjurbäcksskolan 13–16 år är kommunens enda 7–9-skola. Skolans upptagningsområde består av Bjurbäcksskolan 0–12 år, Johansfors skola, Lindås skola, Långasjö skola samt Vissefjärda skola.

Helhetsbedömning

I Bjurbäcksskolan 13–16 år finns förutsättningar för att bedriva en undervisning av god kvalitet. Personal har i hög utsträckning utbildning för den undervisning de bedriver och tillgång till tidsenliga läromedel finns. För elevvården finns rutiner och inspektörerna får intrycket att arbetet med elever i behov av särskilt stöd bedrivs med stor ambition och engagemang. Nationell statistik visar att betygsresultat i grundskolan är i nivå med rikets. Det finns dock elever som inte ges möjlighet att nå målen i alla ämnen. Merparten av dem som inte når målen är pojkar.

Inspektörerna bedömer att rektorn i Bjurbäcksskolan 13–16 år bör ta ett större ansvar för skolans pedagogiska ledning. Rektorns förtrogenhet med den dagliga verksamheten bör också förbättras. Brister i styrning och ledning får konsekvenser på olika sätt. I Bjurbäcksskolan 13–16 år saknas plattformar för möten. När fora för gemensamma diskussioner inte finns, saknas också förutsättningar för samsyn och samarbete kring skolans uppdrag, både i avseende kunskap och lärande och normer och värden. Detta gäller inte minst samverkan mellan grundskola och den obligatoriska särskolan. Undervisningens mål, genomförande och resultat riskerar att bli den enskilde lärarens angelägenhet. I inspektionen har framkommit att kvaliteten på verksamheten är lärarberoende. Därmed riskeras likvärdigheten i utbildningen. Rektorn bör också ta ett större ansvar för uppföljning och utvärdering av verksamheternas olika delar. Det gäller inte minst kvaliteten i stödåtgärder och i den obligatoriska särskolan.

Den uppföljning av elevernas kunskaper i grundskolan som finns på skolnivå begränsas till betygsresultat. I den obligatoriska särskolan sker ingen uppföljning av verksamhetens resultat. Därmed saknas en samlad bild av skolans måluppfyllelse. Skolans kvalitetsredovisning för 2006 består endast av utvärderingar i skolans ämnen. I bedömningar av måluppfyllelsen och åtgärder för utveckling lyfts individrelaterade faktorer fram, det vill säga att elevernas tillkortakommanden är orsaken till varför eleverna inte når målen. Analyser av betydelsen av undervisningens kvalitet för måluppfyllelsen saknas helt. Inspektörerna bedömer att vare sig kvalitetsarbete eller kvalitetsredovisning motsvarar författningarnas krav. Därmed saknas viktiga verktyg för att på skolnivå kunna styra resurser till de områden där de bäst behövs eller för att genomföra förbättringar i undervisningen.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolans kvalitetsarbete har brister i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen saknar en samlad bedöm-

ning av i vilken mån de nationella målen uppnåtts samt analys och förslag på åtgärder för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen omfattar inte alla verksamheter som finns i skolan (avsnitt 1 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94 samt 1 och 3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 9 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, 2 kap. 2 § särskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolan upprättar inte individuella utvecklingsplaner i enlighet med skolformsförordningarnas krav (7 kap. 2 § grundskoleförordningen, 7 kap. 1 § särskoleförordningen).
- Betyg sätts inte i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9 i grundskolan i ämnen och ämnesblock som inte har avslutats (7 kap. 4, 7 och 12 §§ grundskoleförordningen).
- Skolan ger inte alla elever i grundskolan som behöver särskilt stöd (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. grundskoleförordningen).
- Grundskolan upprättar inte åtgärdsprogram i enlighet med grundskoleförordningens krav (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Företrädare för eleverna har inte medverkat vid utarbetandet av skolans ordningsregler (6 kap. § 8b grundskoleförordningen, 6 kap. § 5b särskoleförordningen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

Inspektörerna bedömer att

- Rektorn bör ta ett större ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen.
- Personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen bör förbättras.
- Grundskolans arbete med kunskapsuppföljning, bedömning och betygssättning bör förbättras.
- Skolans arbete bör i högre utsträckning ta sin utgångspunkt i mål att sträva mot i både läroplan och kursplaner. Grundskolan bör också förbättra sitt arbete med att ge utrymme för olika kunskapsformer.
- Organisering och planering av undervisningen i grundskolan bör förbättras så att eleverna i huvudsak har en sammanhållen och gemensam skolgång. Grundskolan bör också i högre utsträckning anpassa undervisningen till de enskilda eleverna för att främja deras behov, förutsättningar och sätt att lära.
- Skolans arbete med att ge eleverna inflytande över det egna lärandet bör förbättras. I grundskolan bör också samverkan för att skapa en god miljö för utveckling och lärande förbättras.
- Skolan bör i högre utsträckning skapa förutsättningar för elevrådet att bli ett forum som stimulerar elevernas intresse för demokratins principer och som utvecklar elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former.

- Kvaliteten på stödet i grundskolan bör förbättras så att stöd i första hand ges inom den klass eleven tillhör.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Inspektörerna granskar om utbildningen ger kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Vidare granskas vilka förutsättningar kommun och skola ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig goda kunskaper i förhållande till läroplanens och kursplanernas mål.

Kommentar:

I tabellen sist i rapporten redovisas resultat för grundskolan i Bjurbäcksskolan 13–16 år för åren 2004–2006 i jämförelse med riket.

Utifrån de tre variablerna genomsnittligt meritvärde, andel elever som uppnått målen i samtliga ämnen samt andel behöriga elever till nationella program är grundskolans måluppfyllelse i nivå med riket. En jämförelse mellan flickors och pojkars resultat visar dock att pojkar når sämre resultat än flickor utifrån alla tre variablerna. Jämförelser mellan resultat på de nationella ämnesproven i årskurs 9 och slutbetyg visar en avvikelse mellan provresultat och slutbetyg i matematik. År 2006 nådde 13,9 procent av de elever som deltagit i proven inte upp till målen på provet medan 2,9 procent av eleverna inte fick betyg i ämnet.

För den obligatoriska särskolan saknas resultatsammanställningar.

1.2 Uppföljning av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om resultatet av skolans verksamhet följs upp kontinuerligt så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om lärarna använder resultaten från de nationella proven för att analysera och främja elevernas kunskapsutveckling,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen.

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
x			

Motivering:

Inspektörerna bedömer att skolans arbete inom området inte är av godtagbar kvalitet i avseende uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i både grundskola och i den obligatoriska sarskolan.

Uppföljning sker genom att enskild lärare sammanställer resultat från de egna undervisningsgrupperna. Dessa används bland annat som underlag vid utvecklingssamtal, fördelning av elever mellan grupper samt för att kartlägga stödbehov. Resultatuppföljning i syfte att utvärdera undervisningen sker i ringa omfattning. I den obligatoriska sarskolan sker en noggrann uppföljning av varje elevs utveckling. Uppföljning på skolnivå som underlag för revidering av undervisningens innehåll och organisation förekommer dock inte.

Skolans betygsresultat och resultat på nationella prov är kända och diskuteras i arbetslag och i ämneslag, men skolgemensamma diskussioner om undervisningens påverkan på elevernas resultat saknas. Könsskillnader i resultat är också kända, men åtgärder för hur undervisningen kan förändras i syfte att uppmuntra och utmana pojkar till en högre måluppfyllelse förekommer inte.

Inspektörerna bedömer det som en brist att skolan inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 9 i samtliga ämnen. Detta måste skolan åtgärda.

1.3 Bedömning, betygssättning och kommunikation av resultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna utvärderar varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas mål i samtliga ämnen,
- om lärarna genomför utvecklingssamtal och upprättar individuella utvecklingsplaner för varje elev,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,

- om betygskatalog förs på ett rättssäkert sätt,
- om betyg sätts enligt författningarna krav.

Bedömning av området Bedömning, betygssättning och kommunikation av resultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
X			

Motivering:

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med bedömning, betygssättning och kommunikation av resultat inte är av godtagbar kvalitet. I inspektionen har framkommit väsentliga avvikelser från intentionerna inom området. Dessa anges nedan.

Utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling och skolan ska sträva efter att varje elev utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat. I grundskolan sker bedömning av elevernas kunskapsutveckling enligt inspektörerna i en snäv bemärkelse. Bedömningen grundar sig i hög grad på faktakunskaper och den vanligaste redovisningsformen är prov. I någon mån sker anpassningar av redovisningsformer utifrån elevers behov, t.ex. kan elever som har svårt att skriva få genomföra ett prov muntligt. I grundskolan används en omdömesdatabas där lärarna inför utvecklingssamtalen dokumenterar elevernas kunskapsutveckling. De dokument inspektörerna har tagit del av präglas i hög grad av omdömen om elevens uppförande och sätt att arbeta. Resultat, ofta i form av poäng på prov och läxförhör, förekommer också, men information om vilka kunskapskvaliteter eleven har uppnått eller behöver utveckla saknas i hög utsträckning. Bedömning av kvaliteter i elevernas kunnande t.ex. när det handlar om elevernas förmåga att uppfatta helheter, göra jämförelser och se samband sker i liten utsträckning. Eleverna har till viss del kännedom om målen för utbildningen och elever uppger att lärarna inför ett nytt arbetsområde går igenom mål att uppnå och betygskriterier. Inspektörerna uppfattar dock att informationen om målen för utbildningen varierar både inom och mellan arbetslag. Tydligheten i att klargöra för eleven vilka kunskapskvaliteter som denne ska utveckla för ett högre betygssteg uppfattas också som lärarberoende. Arbetet för att utveckla elevernas förmåga att bedöma sina egna resultat uppfattar inspektörerna som obefintligt. Inspektörerna bedömer att arbetet med kunskapsuppföljning bör förbättras.

Utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner

Utvecklingssamtal genomförs både i grundskolan och i den obligatoriska sarskolan. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen ska vara ett framtidsytande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en individuell utvecklingsplan skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Vid inspektionstillfället finns utvecklingsplaner för alla elever i grundskolan. Av intervjuade elever i grundskolan är det få som vet vad som står i den egna utvecklingsplanen och planerna uppfattas ha ringa funktion som verktyg i elevens lärandeprocess. De planer som inspektörerna har tagit del av visar att ansvaret för att nå uppsatta mål utesluts

tande vilar på eleven själv. Den framåtsyftande delen där skolan konkret beskriver vilka insatser som bör vidtas för att eleven ska utvecklas i riktning mot målen saknas oftast helt. I den obligatoriska särskolan har eleverna individuella utvecklingsplaner. Dessa är till stora delar en verksamhetsplanering och saknar den framåtsyftande delen som sammanfattar de insatser som skolan bör vidta för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna bedömer att skolan inte upprättar individuella utvecklingsplaner i enlighet med skolformsförordningarnas krav.

Betygssättning utifrån alla tillgänglig information

I skolan finns inga fora för ett systematiskt arbete för en rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning. Bedömningsdiskussioner sker i informella grupper inom ett ämne. Bedömandiskussioner över ämnesgränser för att t.ex. diskutera vilka förmågor eleven ska utveckla förekommer inte alls. Inspektörerna bedömer att arbetet med bedömning och betygssättning bör förbättras.

Betygssättning enligt författningarnas krav

Enligt grundskoleförordningen ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 8 och höstterminen i årskurs 9 i ämnen och ämnesblock. Bedömningen ska grunda sig på de kunskaper eleven inhämtat i ämnet fram till och med den aktuella terminen. Vid inspektionstillfället framkom att eleverna i grundskolan i Bjurbäcksskolan 13–16 år inte får terminsbetyg i samtliga ämnen i årskurs 8 och i höstterminen årskurs 9. Inspektörerna bedömer detta som en brist som skolan måste åtgärda. Intervjuade lärare uppgav att anledningen till att betyg inte sätts var att undervisning inte genomförts i ämnet under den aktuella terminen. Därmed saknades underlag för betygssättning. Inspektörerna påpekar vikten av att skolan har väl utvecklade rutiner för att dokumentera elevernas kunskapsutveckling så att underlag finns för betygssättning. Inspektörerna påpekar vidare vikten av att undervisning planeras och organiseras utifrån både kursplaner och gällande bestämmelser om betygssättning.

Enligt särskoleförordningen ska betyg sättas om en elev i grundsärskolan eller elevens vårdnadshavare begär det. I Bjurbäcksskolan 13–16 år sätts inte betyg i grundsärskolan. Enligt rektorn informerar skolan om elevernas rätt till betyg, men intervjuade elever i grundsärskolan som gärna vill ha betyg uppfattar att de inte har rätt till det. Inspektörerna påpekar vikten av att information till elever och elevernas vårdnadshavare om rätten till betyg är tydlig och tillgänglig.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans verksamhet,
- om organisation och varierade arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om undervisningen är allsidig och saklig,

- om alla som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att skolans arbete inom området är av mindre god kvalitet. De avvikelser som framkommit utifrån inspektionen beskrivs nedan.

Läroplan/kursplaner anger inriktningen för verksamheten

Enligt läroplanen ska mål att sträva mot ange inriktningen på skolans arbete och därmed också ange en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Av intervjuer och lek-tionsbesök framkommer att undervisningen i grundskolan och i den obligatoriska sarskolan i hög grad är inriktad på mål att uppnå i läroplan och ämnenas kursplaner. Samverkan mellan lärare och ämnen är inte formaliserad utan sker på initiativ av enskilda lärare. Därmed saknas skolgemensamma diskussioner om skolans uppdrag som handlar om kunskap och lärande. Inspektörerna bedömer att skolans arbete i högre utsträckning bör ta sin utgångspunkt i mål att sträva mot i både läroplan och kursplaner.

Utrymme för olika kunskapsformer

Kunskap kan komma till uttryck i olika former såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Dessa måste få utrymme och samspela så att elever erbjuds meningsskapande kunskaper och sammanhang. I undervisningen i grundskolan läggs fokus på faktakunskaper. Arbetet med hur skolan lär eleverna att lära är en angelägenhet för enskilda lärare och begränsas då ofta till övningar i studieteknik. Inspektörerna har dock i den obligatoriska sarskolan sett goda exempel på att studiefärdighet och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap prioriteras. Grundskolan bör också förbättra sitt arbete med att ge utrymme för olika kunskapsformer.

Verksamheten ska organiseras så att eleverna i huvudsak har en gemensam studiegång. Undervisningen ska anpassas efter elevernas behov och förutsättningar och bör bygga på en genomtänkt pedagogisk planering så att varje elev har möjlighet att nå målen för utbildningen och förverkliga sina möjligheter. I grundskolan förekommer nivågruppering i matematik och engelska fr.o.m. årskurs 7. Det finns två nivåer, i skolan kallade A- och B-grupp. Det finns även en tredje nivå, Studion. Studion är namnet på grundskolans stödsatser. (Studion behandlas under avsnitt 1.4).

Nivågruppering efter kunskapsmässiga förutsättningar i ett ämne under en begränsad tid kan vara motiverat utifrån ett pedagogiskt syfte om det inte leder till för lågt ställda förväntningar på eleven. Placering i nivågruppering får dock inte förhindra att den enskilde eleven har möjlighet att nå målen för utbildningen och förverkliga sina möjligheter. Elevernas resultat måste därför fortlöpande följas upp och grupperingen av elever kontinuerligt omprövas. Organiseringen måste vara flexibel i den meningen att eleverna ska ha reella möjligheter att byta grupp. En särskild grupp-

tillhörighet får inte heller innebära att eleven endast kan uppnå ett visst betyg.

I Bjurbäcksskolan 13–16 år sker nivågruppering i årskurs 7 t.o.m. årskurs 9, vilket inte kan anses vara en begränsad tid. Valet till A- och B-kursen sker i slutet av årskurs 6 utifrån klasslärarens rekommendation av vilken kurs som är lämplig för eleven. Enligt intervjuutsagor kan eleven nå alla betygsteg oavsett grupptillhörighet. I praktiken sätter dock grupptillhörigheten gränser för elevernas kunskapsutveckling då elever uppmanas att byta grupp om undervisningen upplevs för svår eller för lätt.

Ett medvetet pedagogiskt syfte annat än att gruppera eleverna utifrån kunskapsnivå i ämnet saknas. Variationen i arbetssätt och undervisningsmetoder mellan de olika grupperna uppfattar inspektörerna som ringa. I Studion anpassas metoder och material utifrån elevernas behov men det innebär också att undervisningsstoffet begränsas och att eleven leds förbi vissa kunskapsområden. Därmed finns risker för att eleverna inte ges möjlighet att nå alla mål i ett ämne. Kontinuerliga utvärderingar av den nivågrupperade undervisningen genomförs inte och inspektörerna uppfattar personalens medvetenhet om vinster och förluster med en nivågrupperad undervisning som låg. Rörligheten mellan grupperna är obefintlig. Mot bakgrund av detta bedömer inspektörerna att organisering och planering av undervisningen i grundskolan bör förbättras så att hänsyn tas till att eleverna i huvudsak har en sammanhållen och gemensam skolgång.

Inflytande och ansvarstagande

Enligt läroplanen ska undervisningen bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. För att eleverna ska utveckla sin förmåga att utöva inflytande och vilja att ta ansvar måste de också ges möjlighet att pröva detta i den dagliga undervisningen. Inspektionen visar att elever i både grundskola och grundsärskola har en låg grad av inflytande över det egna lärandet. Elever deltar i låg utsträckning i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen. I den mån inflytande förekommer är det beroende av vilken lärare eleven har. Gemensamma förhållningssätt saknas helt för att skapa en progression i arbetet så att inflytandet ökar med elevernas stigande ålder och mognad. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att ge eleverna inflytande över det egna lärandet bör förbättras.

I Bjurbäcksskolan 13–16 år finns ett gemensamt elevråd för både grundskola och grundsärskola. Elevernas arbete med att i demokratisk ordning driva frågor försvåras dock av att alla klasser inte har klassråd och att klassrådets möten inte dokumenteras. Därmed riskerar elevrådets arbete enbart att bli en angelägenhet för de valda representanterna. Inspektörerna bedömer att skolan i högre utsträckning bör skapa förutsättningar för elevrådet att bli ett forum som stimulerar elevernas intresse för demokratins principer och som utvecklar elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former.

Samverkan inom skolan

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att skapa en god miljö för utveckling och lärande. Visst samarbete sker inom arbets- och ämneslag, men inspektörerna är av uppfattningen att samverkan mellan lärare i syfte att skapa helhet, överblick och sammanhang för eleverna förekommer i låg utsträckning i grundskolan. Elever gav också uttryck för att bristen på samarbete mellan lärare t.ex. när det handlar om att undvika anhopningar av prov och redovisningar, försvårar elevernas möjlighet att kunna ha inflytande över sitt lärande och sin studiemiljö. Inspektörerna bedömer

att samverkan för att skapa en god miljö för utveckling och lärande bör förbättras.

Samverkan med arbetsliv och närsamhället

Goda exempel finns i skolan på samverkan med föreningar och näringsliv inom elevens val i grundskolan.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov,
- om skolan uppmärksammar och hjälper elever i behov av särskilt stöd,
- om åtgärdsprogram alltid upprättas vid särskilda stödsatser.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
x			

Motivering:

I grundsärskolan och träningsskolan uppmärksammas elevers stödbehov och stöd ges till elever som har svårigheter. Åtgärdsprogram upprättas för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Föräldrar får information om elevernas stödbehov och ges möjlighet att delta när åtgärdsprogram utarbetas. Inspektörerna bedömer att stödet är av god kvalitet. I grundskolan är dock arbetet med anpassning av verksamheten till elevernas behov inte av godtagbar kvalitet. I inspektionen har framkommit väsentliga avvikelser från författningarnas krav inom området, vilka beskrivs nedan.

Anpassning till varje elevs förutsättningar och behov

Enligt läroplanen innebär en likvärdig utbildning bl.a. att alla elever ska ges möjlighet att nå målen för utbildningen. Vägarna till målen kan dock utformas på olika sätt med utgångspunkt i elevers olika behov och förutsättningar. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen inte utformas lika för alla.

I Bjurbäcksskolan 13–16 år finns en strävan att i så stor utsträckning som möjligt skapa små undervisningsgrupper. Nivågrupperad undervisning förekommer också (Se avsnitt 1.3). Små undervisningsgrupper i sig innebär inte att undervisningen anpassas efter elevernas behov och förutsättningar. Vare sig intervjuer, lektionsbesök eller dokumentstudier visar att elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper utgör utgångspunkt för skolans val av metoder och arbetssätt. Till viss del sker anpassningar till enskilda elevers behov t.ex. genom anpassning av material och redovisningssätt. Samtal och reflektion om elevens eget sätt att lära sker vare sig i lärargruppen eller i arbetet med eleverna. I den mån samtal om undervisningen förekommer sker det i form av utbyte av tips och idéer mellan enskilda lärare. Anpassningar utifrån elevens förutsättningar, behov och sätt att lära inbegriper också utmaningar för elever. Inspektörerna ser att verksamheten i Bjurbäcksskolan 13–16 år inte stimulerar alla elevers utveckling och lärande. I intervju-utsagor i grundskolan framkommer att ansvaret för att nå en högre målsättning än godkändnivå ofta vilar på eleven och att eleven på egen hand förväntas driva sin

kunskapsutveckling. Detta framgår också av elevernas individuella utvecklingsplaner (Se avsnitt 1.2). I Bjurbäcksskolan 13–16 år sker samarbete mellan grundskolan och den obligatoriska särskolan i ringa utsträckning. I den mån samarbete förekommer innebär det oftast att elever i grundsärskola deltar i friluftaktiviteter och temadagar i grundskolan. Integrering av grundsärskolans elever i grundskolan i syfte att stimulera elevernas kunskapsutveckling förekommer inte. Inspektörerna bedömer att skolan i högre utsträckning bör anpassa undervisningen till de enskilda eleverna för att främja deras olika behov, förutsättningar och sätt att lära.

Elever i behov av stöd

Enligt grundskoleförordningen ska särskilt stöd ges till elever i behov av specialpedagogiska insatser. Sådant stöd ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. I grundskolan ges stöd i Studion vilket både är namnet på den verksamhet som skolans speciallärare ansvarar för och namn på de lokaler där undervisningen bedrivs. Vanligtvis har elever all undervisning i några ämnen i Studion under en längre tid. I matematik och engelska nivågrupperas undervisningen. Konsekvensen är att elever i behov av särskilt stöd inte kan få det inom sin klass. Rörligheten mellan grupperna är dessutom låg. Eleven blir kvar i sin gruppering med, i vissa fall, lågt ställda förväntningar. Enligt Salamanca-deklarationen, som Sverige har förbundit sig att följa, är inkluderande skolgång det effektivaste sättet att bygga upp en solidaritet mellan barn i behov av särskilt stöd och deras kamrater. Särskilt stöd ges företrädesvis i svenska, matematik och engelska. En sådan avgränsning kan leda till en alltför snäv syn på det kunskapsuppdrag skolan har utifrån läroplan och kursplaner. Det leder också till att elever inte får stöd i alla ämnen. Mot bakgrund av detta bedömer inspektörerna det som en brist att alla elever i grundskolan inte får det särskilda stöd de har rätt till. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på vikten av att anpassa metoder och arbetssätt så att eleven inom klassens ram ges möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen och också få det stöd eleven har rätt till. Inspektörerna bedömer att kvaliteten på stödet i grundskolan bör förbättras så att stöd i första hand ges inom den klass eleven tillhör.

Upprättande av åtgärdsprogram

Från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn ska se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. I skolan finns dokument som kallas handlingsplan vars syfte och innehåll motsvarar ett åtgärdsprogram. Ett åtgärdsprogram ska vara ett redskap och hjälpmedel för skolans personal att planera och utveckla den pedagogiska verksamheten kring den enskilde eleven. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av i grundskolan saknas i stor utsträckning beskrivningar av vilka arbetssätt och arbetsformer som bäst tillgodoser elevernas behov. Istället inskränks åtgärder till att ange att eleven ska få stöd av specialläraren eller i Studion ett antal timmar per vecka. Kopplingar till de nationella målen i läroplanen och kursplanerna saknas. Vidare saknas utvärderingsbara och konkreta mål som eleven ska uppnå. Det saknas också hur uppföljning och utvärdering ska ske. Inspektörerna bedömer att grundskolan inte upprättar åtgärdsprogram i enlighet med grundskoleförordningens krav.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att hos eleverna utveckla normer och värden i enlighet med styrdokumentet för vårt skolväsende.

Enligt skollagen ska utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanen framhålls att barnen och eleverna ska utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna ska också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden och eleverna ska kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om personalen bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal och elever,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med bestämmelserna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet,
- om personalen aktivt motverkar trakasserier och förtryck av individer eller grupper.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna konstaterar utifrån verksamhetsbesök och intervjuutsagor att studiemiljön präglas av ett gott förhållningssätt mellan elever och mellan vuxna och elever. Goda exempel finns på ett medvetet arbete för att stärka samhörighet mellan elever i de, vid inspektionstillfället, nya klasserna i årskurs 7. Inspektörerna bedömer dock att skolans arbete inom väsentliga delar inom området är av mindre god kvalitet.

Värdegrundsarbete

Ett aktivt värdegrundsarbete sker inom skolans val "Våga" som elever i årskurs 7 deltar i. "Våga" genomförs av skolans fritidsledare som enligt inspektörerna framstår som nyckelpersoner i värdegrundsarbetet. I årskurs 9 genomförs ett arbete om främlingsfientlighet och rasism som avslutas med en resa till ett förintelsläger. Enligt läroplanen är det inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om demokratiska värderingar. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att dela vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Inspektörerna påpekar vikten av att värdegrundsarbete integreras i det dagliga arbetet och inte begränsas till särskilda teman

eller arbetspass.

Ordningsregler

Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler och att dessa utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. I Bjurbäcksskolan 13–16 år finns ordningsregler. Eleverna har dock inte varit delaktiga i hur dessa utformats. Inspektörerna bedömer detta som en brist som måste åtgärdas.

Likabehandling

I skolan finns en likabehandlingsplan. Inspektörerna konstaterar att de formuleringar som finns i syftet med skolans plan överensstämmer med lagens intentioner. Likabehandlingsplanen omfattar dock inte samtliga diskrimineringsgrunder. Det saknas beskrivningar av vilka konkreta förebyggande insatser som ska genomföras under året, vem som är ansvarig för genomförandet och när dessa ska äga rum. Rutiner för om en vuxen kränker en elev saknas också. Likabehandlingsplanen är känd bland några intervjuade elever, men eleverna har inte givits möjlighet att medverka i framtagandet av likabehandlingsplanen. En samlad bedömning av kommunens upprättade likabehandlingsplaner görs i kommunrapporten. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLF 2006:7).

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas verksamhetens ledning och personal och om skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor är förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten utvecklas i riktning mot de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Utifrån de granskade bedömningspunkterna visar inspektionen att rektors ansvarstagande är av mindre god kvalitet. Avvikelserna beskrivs nedan.

För att leda verksamheten i en mål- och resultatstyrd skola krävs en tydlig ansvarsfördelning, synliga beslutsvägar och en effektiv uppföljning av de resultat som uppnåtts. I Bjurbäcksskolan 13–16 år saknas system för systematisk uppföljning

och utvärdering av verksamheterna. Därmed saknas en samlad bild av skolans måluppfyllelse. Inspektörerna uppfattar att det finns en ambition och vilja hos områdeschefen tillika tillförordnad rektor att låta arbetslag, ämnen och enskilda lärare pröva på olika sätt att utforma undervisningen. Då uppföljningssystem saknas, saknas också möjligheter att utvärdera hur framgångsrikt arbetet är. Det är rektorns ansvar att se till att uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt och systematiskt så att de nationellt fastställda målen uppnås. Pedagogisk ledning utövas i ett nära ledarskap där rektorn genom t.ex. iakttagelser i den undervisning som pågår, samtal och diskussioner får underlag för att på olika sätt stödja och utmana personalen i sitt arbete. Inspektörerna uppfattar rektorns förtrogenhet med det dagliga arbetet som låg. Personal uppger att kollegor, ämnes- och arbetslag har större betydelse för skolans pedagogiska utveckling än rektorn. Dock uppfattas rektorn fungera väl som administrativ ledare och elevvårdsteamet uppger sig ha gott stöd hos rektorn i elevärenden. Förutom för skolgemensamma pedagogiska diskussioner saknas dock där rektorns pedagogiska ledarskap kan framträda tydligt. Inspektörerna bedömer att rektorn bör ta ett större ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, särskilt med tanke på de brister och förbättringsområden som påtalats i denna rapport.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att professionellt kunna utföra sina arbetsuppgifter,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utveckling och kompetens:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Området bedöms vara av mindre god kvalitet i avseende de avvikelser som beskrivs nedan.

Personalens insikter i de författningar som styr

Enligt skollagen ska lärare, forskollärare och fritidspedagoger som undervisar ha nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen. Tidigare i rapporten har beskrivits konsekvenserna av att skolans planering och genomförande av undervisningen i låg utsträckning sker med läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot som utgångspunkt. Vidare finns både brister och förbättringsområden som har med avsikt att utveckla skolans verksamhet. Inspektörerna bedömer att personalens insikter i de föreskrifter som styr utbildningen bör

förbättras.

Personalens kompetensutveckling

I läroplanen står att skolans personal ska få den kompetensutveckling som krävs för att de på ett professionellt sätt ska kunna utföra sina uppgifter. I den obligatoriska särskolan uppfattas tillgången till kompetensutveckling som god. I grundskolan erbjuds i första hand kompetensutveckling som är gemensam för alla skolor i Emmaboda kommun, men individuell kompetensutveckling förekommer också. Inspektörerna påpekar vikten av att kompetensutvecklingsinsatser grundas på en bedömning och analys av skolans behov.

3.3 Tillgång till utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar och om den erbjudna undervisningstiden kan redovisas,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag för enstaka inslag som innebär en obetydlig kostnad.

Bedömning av området Tillgång till utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att tillgången på utbildning är god. Inspektörerna vill dock göra skolan uppmärksam på följande.

Elevens val ska erbjuda en breddning och fördjupning av ett eller flera av skolans ämnen. Skolan ska erbjuda ett allsidigt urval av ämnen inom elevens val. I Bjurbäcksskolan 13–16 år erbjuds eleverna i god omfattning möjlighet till att fördjupa eller bredda sina kunskaper utifrån eget intresse. Inom elevens val erbjuds elever också tid för stöd i de behörighetsgrundande ämnena svenska, matematik och engelska. Intervjuade elever uppfattar att deras reella valmöjlighet inom elevens val minskar om skolan bedömer eleven vara i behov av särskilt stöd. Inspektörerna påpekar vikten elever i behov av stöd inte begränsas i valet inom elevens val.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete med syftet att nå målen i styrdokumentet,
- om det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
X			

Motivering:

Inspektörerna bedömer att skolans arbete inom området inte är av godtagbar kvalitet och att det finns avsevärda avviker från författningarnas krav både i avseende kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning.

Systematiskt kvalitetsarbete

I läroplanen slås fast att skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningarna för att skolan utvecklas kvalitativt.

En skolas kvalitetsarbete syftar till att åstadkomma en sådan förbättring av kvaliteten i utbildningen att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Därmed garanteras också en rätten till en likvärdig utbildning. Detta kan ske genom att kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga för arbetet mot de nationella målen, att utveckla arbetsprocesser, att bedöma resultat och måluppfyllelse och att vidta lämpliga åtgärder. Som tidigare beskrivits sker uppföljning av skolans resultat på individ- och gruppnivå. Systematiska uppföljningar och utvärderingar som leder till förbättringar av undervisningens kvalitet saknas dock. Kunskap om och förståelse av vilka resultat verksamheterna uppnår saknas. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete har brister i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Detta måste åtgärdas.

Kvalitetsredovisning

För Bjurbäcksskolan 13–16 år finns en arbetsplan för 2005–2007. Arbetsplanen utgår från bildningsnämndens fem budgetmål. För varje budgetmål finns mål, medel och metoder för utvärdering. Enligt skolformsförordningarna ska arbetsplanerna kontinuerligt följas upp och utvärderas. Ett verktyg i en skolas kvalitetsarbete är kvalitetsredovisningen. Inspektörerna har tagit del av skolans kvalitetsredovisning för 2006. Kvalitetsredovisningen består till största delen av utvärderingar i skolans ämnen samt av elevvärden. Analyser på skolenivå saknas dock. I bedömningar av måluppfyllelsen och åtgärder för utveckling lyfts individrelaterade faktorer fram. Analys av måluppfyllelse i relation till undervisnings kvalitet saknas helt. En kvalitetsredovisning som omfattar flera verksamheter bör inom de olika avsnitten tydligt redovisa varje verksamhet för sig. Redovisningar av kvalitetsarbete och bedömning

av måluppfyllelse i den obligatoriska särskolan saknas helt. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte motsvarar förordningens krav.

Elever har getts möjlighet att medverka i arbetet med kvalitetsredovisningen genom att delta i utvärderingar i arbetslag och i skolans ämnen. Inspektörerna påpekar vikten av att skolan utarbetar och tillämpar rutiner för elevers och vårdnadshavares medverkan och delaktighet så att de också görs medvetna om att utvärderingar och enkätundersökningar ingår i skolans förbättringsarbete.

Datum

Ort

2007-11-29

Linköping

Kerstin Levin

Gun Bystedt-Nordqvist

Tabellbilaga

Tabell 1 Slutbetyg enligt Skolverkets statistik

	Skolan			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärden	206,1	216,7	202,5	206,9	206,3	206,8
Flickor	220,9	230,8	215,9	218,1	217,3	218,3
Pojkar	188,2	201,7	188,8	196,3	195,8	195,7
Andel (%) som uppnått målen i samtliga ämnen	72,6	79,4	72,7	75,9	75,5	76,0
Flickor	79,3	80,0	80,0	79,3	78,8	79,4
Pojkar	64,6	78,8	65,2	72,6	72,3	72,6
Andel (%) behöriga till nationella program	91,5	92,6	90,6	89,6	89,2	89,5
Flickor	96,6	97,1	91,4	91,1	90,7	90,7
Pojkar	85,4	87,9	89,9	88,2	87,7	88,3